

EPAM

EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi

İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

122. Bülten

İSÜ

İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İ S T A N B U L

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeuniv.edu](https://www.facebook.com/istinyeuniv.edu) [t /istinyeunivedu](https://www.instagram.com/istinyeunivedu) [i /istinyeunivedu](https://www.youtube.com/istinyeunivedu)

Mezun Öğrencimiz Özenç Kayalı'ya destekleri için teşekkür ederim.

Ortadoğu’da Çin Bende Varım Diyor?

Doç. Dr. Fahri Erenel-EPAM Müdürü

Çin,ulusal güvenlik stratejisini saldırı olması halinde karşılık vermeyi hedefleyen aktif savunma üzerine şekillendirmiştir. 2035 yılına kadar askeri modernizasyonunu tamamlamay, 2049 yılı sonuna kadarda ordusunu dünya klasmanında bir güç haline getirmeyi hedefleyen Çin bu hedefine doğru hızla ilerlemektedir.Gelişmeler bu hedefine daha erken ulaşacağını göstermektedir.

Çin,askeri güçten ziyade kendisine özgü yumuşak güç unsurları ile dünyanın hemen her ülkesinde yer almaktadır.İlginçtir bu ülkelerde ki rakiplerine karşı hiçbir karşılık vermeden sessiz ve derinden yer edinmeye çalışmakta ve başarılı da olmaktadır.Başta ABD olmak üzere batılı ülkeler Çin’in hamlelerine karşılık vermekte zorlanmakta ve karşı hamlede geç kalmaktadırlar.Çin,batının zayıflıklarını çözmüş durumdadır.ABD’nin çökmekte olan bir güç olduğunu,can havli ile destek aradığını görmektedir.ABD, Çin’i Güney Çin denizinde çevrelemeye çabalarırken, Çin’in ABD ‘yi çevrelemeye başladığını izliyoruz.

Çin’in ABD’yi çevrelemeye çalıştığı bölgelerden bir de Ortadoğudur.Çin Dışişleri Bakanı son 6 ay içinde Türkiye dahil Ortadoğu ülkelerine iki ayrı ziyarette bulunmuştur.Dışişleri Bakanı’nın,Suudi Arabistan’da açıkladığı;bölge ülkelerini birbirlerine saygı göstermeyi,eşitliği ve adaleti korumayı,nükleer silahların yayılmasını önlemeyi,ortak güvenliği teşvik etmeyi,kalkınma işbirliğini hızlandırmayı içeren beş maddelik girişim,Çin’in bölgesel sorunların çözümüne aktif olarak yer almak isteğinin güçlü işaretleri olarak yorumlanabilir.Filistin-İsrail diyalogunu geliştirmek üzere tarafları Çin’e davet etmesi,Filistin-İsrail,ABD-İran arasında arabulucu olabileceğini açıklaması,bölge ülkelerinin Suriye ve Yemen sorunlarına daha fazla ilgi duymalarını istemesi bu isteğin diğer işaretleridir.Suudi Arabistan’ın Çin’e elli yıllık petrol garantisi vermesi, Çin’in İran ile imzaladığı stratejik işbirliği anlaşması bu ilginin somut eyleme dönüşen şekilleridir.

Obama döneminde, ABD’nin “Asya’ya Dönüş” adı verilen stratejisini açıklamasından kısa bir süre sonra Çin, “Batıya Yürümek “adını verdiği stratejisini açıklamıştır.Bu strateji ile ABD ile bölge ülkeleri arasında yaşanan sorunlar ve giderek artan güvensizlik ortamını değerlendirerek Kuşak-Yol Projesinin Ortadoğu ayağını güçlendirme çabası içine girmiştir.ABD’nin hamisi olduğu İsrail ile bile ABD’nin karşı koymalarına rağmen işbirliğini geliştirmeye devam etmektedir.

Çin Dışişleri Bakanı’nın Suriye ziyareti ile rejimin Rusya ve İran ile birlikte en önemli destekçilerinden biri konumuna gelen Çin, en çok petrol ihraç ettiği ülkeler arasında 4 ncü sırada yer alan Irak’ta birçok yatırımlarda bulunmakta,işbirliklerine imza atmakta,altyapı projelerine destek vermektedir.Bugüne kadar Rusya ile birlikte hareket ederek Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde Rejim aleyhine olumsuz hiçbir kararı

çıkarmayan Çin için, İran, Irak ve Suriye’de elde ettiği kazanımları dikkate aldığımızda artık güney komşumuzdur diyebiliriz.

Nitekim Çin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Daimi Temsilci Yardımcısı’nın Suriye konulu toplantı sırasında Türkiye’yi işgalci güç, operasyonları yasadışı olarak nitelemesi, Suriye’ye gelen Fırat suyunu kestiği iddiası ile Türkiye’yi suçlaması, Türkiye’yi uluslararası hukuka uygun hareket etmeye ve sivilleri korumaya davet etmesi Çin’in artık Ortadoğu’da yalnız ekonomik olarak değil siyaseten de varım açıklamasıdır. Bu açıklama’nın, Türkiye’nin Rusya ile özellikle İdlip konusunda ilişkilerinin gerginleştiği bir zaman diliminde yapılmış olmasının, Türkiye üzerinde bir baskı oluşturmaya ve Türkiye’nin Uygur Türklerine yönelik politikasına karşı bir hamle olarak görüldüğü değerlendirilmektedir.

Çin, rejime terörle mücadele konusunda destek vereceğini deklare etmiş olması nedeniyle İdlip başta olmak üzere Türkiye’nin kontrolünde bulunan diğer bölgelere yönelik olarak da baskı oluşturmaya söylem olarak devam edebileceği, söylemi açıktan güç ve silah desteğine dönüştürebileceği, Rusya ile ilişkilerin seyrine bağlı olarak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde Türkiye’yi işgalci olarak niteleyen bir karar tasarısına imza atabileceği düşünülmektedir.

Akıllı Toplum ve Felsefe'nin İşlevi¹

Prof. Dr. Şafak Vural-İstinye Üniversitesi Felsefe Bölüm Başkanı

Çok bilinen bir benzetmeyle, “teşhisin kolay olduğu yerde tedavi zordur, tedavinin kolay olduğu yerde ise teşhis zordur”. Sorun apaçık ortadadır, ama artık iş işten geçmiştir; problemin ne olduğu bellidir ve eğer çözülemiyorsa çıkarıp atılır ve yerine yenisi konulur.

Fakat söz konusu olan toplum ise, artık değiştirmek, atmak, ilaç vermek veya ameliyat etmek mümkün olmayacaktır.

Toplumun geleceği için, sosyoloji veya ekonomi gibi bilimleri kullanarak sorunları öngörmek ve önlemler almanın mümkün olacağı akla gelebilir. Fakat buradaki teşhis ve sağaltım süreci sınırlıdır, istenilen sonuçların elde edilmesi de elbette her zaman mümkün değildir. Daha da önemlisi sorun, insan ve toplum bilimlerinin sınırları içinde olmayabilir: çağı kapsayan, yani geçmişte geniş bir zaman dilimine yayılmış bir değişim ve bu değişimin getirdiği sorunlar söz konusu olabilir.

Tarih bize bazı değişimlerin çağları kapsadığını ve çok yönlü olarak, birbiriyle ilişki içinde birçok alanda gerçekleştiğini söylemektedir. Bu değişimlerin bir kısmının dayanağının o çağın teknolojisine bağlı olduğu görülmektedir: cilalı taş devri, maden devri, sanayi çağı, bilgisayar çağı, uzay çağı gibi kavramlar, uzun zaman dilimleri içinde gerçekleşen (teknolojik) değişimleri ifade etmektedir.

Öte yandan, çağları kapsayan değişimleri belirleyen etkenin her zaman ‘teknolojik aletler’ olmadığını, fikir veya düşüncelerin değişimin tetikleyicisi olduğunu da biliyoruz. Mitolojiler çağı, Ortaçağ, Aydınlanma Çağı, Yeniçağ, İdeolojiler Çağı, kapitalizm, komünizm, hümanizm gibi akımlar toplumlara yön vermiş, insanların bakış, düşünce ve davranışlarını biçimlemiştir. Evet, teknoloji öncelikle sosyal ve ekonomik yapıyı biçimlemektedir; ne var ki tek bir insanın düşünceleri de bakış açısını ve yerine göre insanlığın kaderini değiştirebilmektedir. Bu değişim giderek hukuk, siyaset, sanat ve günlük yaşam tarzlarını da etkileyebilmektedir.

Dikkat edilirse fikirlerin sebep olduğu değişimin gerçekleşebilmesi için, öncelikle doğru bir teşhise, öngörüye ve yön verici etkisi olan çözümlere gerek vardır. Kestirmeden söylemek gerekirse felsefe, işte bu sürecin temel dayanağı ve çıkış noktası durumundadır. Nitekim toplumların ve bireylerin düşünce, hatta duygu dünyalarının biçimlenme sürecinde, felsefenin doğrudan katkısını görmek hiç de zor değildir. Bu özellik, felsefenin 2500 yıllık bir süreç içinde hem spekülatif yönünün hem de günlük

---

¹ Bu yazı, 30 Eylül - 1 Ekim 2021 tarihleri arasında İstanbul Üni.de yapılan II. TIPTA BİLİŞİM KONGRESİ “Dijital Sağlık ve Tıpta Yapay Zekâ Uygulamaları” başlıklı panelde yapılan konuşmanın kısaltılmış halidir

yaşam içinde varlığını sürdürebilmiş olmasının bir gerekçesi olarak da kabul edilebilir. Felsefenin biricikliği, onun spekülâtif, eleştirel ve bütünü kavramaya yönelik olmasıyla yakından ilgilidir.

Felsefenin en bilinen özelliği, eleştirel yönüdür; fakat aslında daha da önemli tarafı, aynı soru ve sorun ile ilgili olarak farklı cevaplar vermesidir. Diğer bilgi sistemleri değişmeyen bir doğrunun, hakikatin veya ispatlanabilir olanın peşindedir. Sürekli sorgulaması ve kendi sistematığı içinde tutarlı cevaplar araması felsefenin bir özelliğidir. Sorun; insanla, toplumla ve evrenle ilgili olabilir; verilen farklı cevaplar, tikelin bütünlük içindeki yerini ve tümelin tikeli nasıl belirlediğini, geniş bir zaman aralığı içinde olup biteni anlamaya yönelik olacaktır. Sonuçta ortaya konulan felsefi çözümler, toplumların ve bireylerin paradigmalarını belirler hale gelmektedir.

Günümüzün bir teknoloji çağı olduğu, akıllı telefonların, akıllı bilgisayarların, akıllı arabaların, akıllı robotların birlikte ‘akıllı toplum’u oluşturduğu, dolayısıyla da insanın -felsefe yapmak için aklını kullanmasına gerek olmadığı- akla gelebilir. Fakat asıl akla gelmesi gereken, akıllı cihazların toplumu hangi anlamda akıllı kıldığını sorgulamak olmalıdır.

Günümüzde sıkça merak edilen “robotlar, insanları köleleştirecek mi?” veya “insandan daha akıllı ve duygu sahibi robot yapılacak mı?” gibi soruların felsefi bir değeri olduğunu söyleyemeyeceğim. Bence asıl sorun, teknolojinin insanı, toplumu ve çevreyi değiştirmekte olmasıdır. Bu sürecin hiç de basit olmadığını; felsefeyi yardıma çağırmanın kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum.

Günümüzde teknolojik gelişim, herşeyi etkileyerek, biçimleyerek, yenileyerek ve yerine göre de yıkarak büyük bir hızla ilerlemektedir. Bu sürecin en önemli yönü bence toplumu ve insanı ama özellikle de çevreyi değiştirmesi ve yeniden biçimlemesidir. Teknoloji sayesinde, daha önce sadece hayal edilen olgular, günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. İşte tam da bu noktada sadece felsefe devreye girebilir; çünkü değişen insanı ve toplumu kavramanın, çevre ile olan ilişkisini bir bütünlük içinde anlamamanın tek aracı felsefedir.

Uzay yolculukları, başka gezegenlerin kolonileştirilmesi, deri altına çip takılması, yapay organlar, ölümsüzlüğe doğru gidiş, mitolojilerde bile hayal edilemeyen varlıklar, üstün-insan (übersch), süper adam (superman), veya insan ötesi (transhuman) gibi ‘canlılar’ bir zaman sonra sıradanlaşacaklardır. Bu değişim ve gelişim süreci, yeni bir ahlak anlayışını, yeni bir toplum yapısını, bozulan ve tahrip edilen bir çevreyi, en kötüsü de bütün bunları yapma yetkisini kendinde gören bir anlayışı, yani kısaca bir “akıllı toplum”u da muhtemelen beraberinde getirecektir. Bu süreci geri döndürmek mümkün görünmemektedir; dolayısıyla da gelecekte ortaya çıkabilecek düzeni şimdiden irdelemek ve yapılması gerekenler üzerinde düşünmek kaçınılmazdır.

Gelecekte yüzyüze geleceğimiz belki de en temel sorun, yepyeni ve tüm alışkanlıklarımıza aykırı bir ahlak anlayışının ortaya çıkmasıdır. Görünen o ki, akıllı

şehirler ve burada yaşayan akıllı toplumlar(!) ile yarı robotlaşmış yapay insanların sahip olacakları hak ve sorumlulukları mevcut ahlak anlayışımızın sınırları içinde tanımlayamayız, kavrayamayız ve çözümleyemeyiz. Geleneksel sorumluluk anlayışımız eskiden toplum öncelikliydi; fakat zamanla, özellikle becerilerinin ve maddi olanaklarının gelişmesi, kişilerin birey olarak varlık kazanmalarına olanak verdi. Bireyleşme, bireyselleşmeye evrildikçe yeni hak talepleri ortaya çıktı. “Birey toplum içindir” yargısı giderek “toplum birey içindir” yargısına dönüştü. Dönüşüm son derece hızlıydı; bireylerin sorumlulukları tanımlanmadan, büyük bir güce ve yeni haklara sahip oldukları görüldü. Bireylerin artan ekonomik güçleri, siyasi nüfuzlarının da artmasına zemin hazırladı; sonuçta “toplum -ancak bazı- bireyler içindir”e doğru bir dönüşüm ufukta belirdi. Siyasetin topluma yön verici gücü gittikçe belirginleşti; bu yetki, küreselleşmeyle birlikte daha da arttı. Ne var ki hak sahibi olmak sorumluluk sahibi olmayı beraberinde getirmedi.

Bireyler, ama özellikle bazı bireyler, sorumluluk alanlarını kendi çıkarlarına göre belirleme olanağına sahip oldular. Teknoloji; bireylere ve bu bireylerden oluşan güç sahibi toplumlara, çevreye üstünlük kurma ve onu istediği gibi kullanma hakkını küresel ölçekte kazandırdı. Bireylerin ve toplumların sahip oldukları olanakların teknoloji eşliğinde gelişmesi, onları üstün ve ayrıcalıklı hale getirmiştir; bu durum, hukukun üstünlüğünün ciddi bir şekilde görmemezlikten gelinmesiyle sonuçlanmış gibi durmaktadır. Hukukun üstünlüğünün yara alması, bedelin, insanlık ve doğa tarafından ödenmesiyle sonuçlanacak gibi görünüyor. Küreselleşme, gücün küreselleşmesine dönüşmektedir; sonuçta da sanırım yeni bir ahlak anlayışı tanımlamak kaçınılmaz olacaktır.

Bu süreci “güvenlik” kavramı açısından ele almak sorunun can alıcı özelliğini ortaya koyabilmemizi kolaylaştıracaktır. Birey-toplum ilişkisinde belirleyici bileşeni güvenlik üzerinden okumak, “birey toplum içindir” veya “toplum birey içindir” şeklindeki ilkeyi de “çevrenin güvenliği bireyden ve toplumdan önce gelir” şeklinde yorumlamak gerekecektir.

Teknolojik olanakların sağladığı güç, “akıllı” toplumları, o da “güç sahibi” bireyleri doğurmuş durumdadır; bu da ister istemez, “toplum ve çevre (güç sahibi) bireyler içindir” şeklinde bir ilkenin dayatılmasıyla sonuçlanacaktır. Güçlü bireylerin ve akıllı toplumların sahip olacakları ayrıcalık giderek çevreye daha çok hakim olmayı gerektirecektir. Açıktır ki geleneksel “ahlak” kavramı böyle bir sürece yabancısıdır. Çevre, geleneksel kültür açısından elbette bir değer taşımaktadır; fakat sorun, “akıllı toplum”ların, ekonomik ve siyasi gücü elinde bulunduran bireylerin sahip oldukları olanaklardır. Bu durum, çevrenin ve insanlığın korunmasında, güvenliğinin sağlanmasında, eski hukukun yetersiz ve devre dışı kalmasını gerektirecektir. Sonuçta güçlü birey ve toplumların çıkarlarının hukuku hiçe sayması hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.

Çevrenin hızla kirlenmesi, çevre hukuku konusunda yeni uzlaşılara şiddetle ihtiyaç göstermektedir. Çevre sorunun artık, birey ile toplumun ve aralarındaki ilişkinin

dışında, yeni bir sorumluluk ve güvenlik alanı olarak tanımlanması kaçınılmazdır. “Akıllı toplum”, kişisel çıkarlarını herşeyin üstünde tutan bireylerin fideiği haline gelebilir. Yeni insan modelini belirleme amacındaki girişimler² sadece hakları değil sorumlulukları da tanımlamaya yönelmiş olabilir; fakat ezilen doğa sessizdir! Ezilen doğa elbette kendini zaman zaman hatırlatmaktadır. Ama bu süreç, ne yazık ki, henüz yeteri kadar “akıllı olamamış” toplumlar üzerinden gerçekleşmektedir.

İnsan geleceğe güvenle bakmak isteyen ve bunun koşullarını oluşturabilen bir canlıdır; sahip olduğu toplumsal ahlaki değerler ve bireysel moral kabuller ona canlılar dünyası içinde bazı ayrıcalıklar kazandırmaktadır. Rahat ve güvenli yaşamak isteyen insan, teknolojik olanaklarını bu değerlerle ilişkilendirilmesinde ne yazık ki istekli davranmamaktadır. Teknoloji, sağlıklı ve güvenli yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır; ama teknoloji, insanlığın kendisini bir anda ortadan kaldıracak olanakları da içinde barındırmaktadır. Gelişmelerin bedeli, savaşlar, çevre kirliliği ve doğanın geri dönülemez şekilde tahrip edilmesidir. Gözle görülmeyen, bu yüzden de teşhisi zor ama şimdilik tedavisi kolay olan sorun, ortaya çıkmakta olan yeni insan modelidir.

İnsanlık tarih boyunca mitolojileri, efsaneleri, hikayeleri ahlaki değerlerin taşıyıcısı olarak kullanmış; onlar aracılığıyla toplumu ve insan davranışlarını ama aynı zamanda düşüncelerini ve bakış açısını da formatlamıştır. Bu durum bir yönüyle, geleceğin, sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde belirleme ve güvence altına alma istediğinin de bir ifadesidir. Kader ve irade paradoksu, bir anlamda bu yolla anlamlı kılınmak istenmiştir. Ahlaki değerler, bireysel hataların yol açabileceği sonuçların bir tür öngörü listesidir. İlginçtir, hata bireyseldir; ama ceza toplumun ödemesi gereken bir faturadır. Çünkü mitolojiler, efsaneler vs aracılığıyla bireylerin sorumlulukları toplum üzerinden kader olarak tanımlanmıştır. Nitekim doğal afetler, hem bireysel hem de toplumsal faturanın bedeli olarak görülür.

Teknoloji; birey ve toplum ilişkisinde yeni ve yabancı olduğu bir senaryonun yazılmasını talep etmektedir. Bu senaryonun baş rol oyuncusu çevredir. Felsefe olmadan teknolojiyi ahlaki değerlerle ilişkilendirmek ve bu başrol oyuncunu farkına varmak sanırım mümkün olmayacaktır. Bireylerin ve toplumların güvenlik sorunları her ikisinin arasındaki moral değerler üzerinden okunagelmıştır; fakat bireylerin ve toplumların güvenliği artık günümüzde teknolojiye emanet edilmiştir. Teknoloji, bireylere ve ‘akıllı’ toplumlara sağladığı olanakları, çevreye fatura etmektedir. Eskiden toplum bireyi dışlardı; teknolojik olanaklar bireyi toplumu görmemezlikten gelmesine olanak verdi. Son aşamada birey çevreyi de umursamamaya yöneldi. Çevre, sessizdir; ama sessizce o da faturayı insanlığa ödetmek zorundadır.

Yeni insan modelini çok yönlü değerlendirmek, çağımızı anlamak için kaçınılmazdır. Bu uzun, karmaşık ve yorucu işe girişmeyeceğim; günümüz insanını anlamak için ipucu olarak mantık ile ilgili çalışmaları kullanacağım.

---

² <https://humanityplus.org/transhumanism/transhumanist-declaration/>

Aristoteles, mantık çalışmalarına “alet” (“organon”) adını vermiştir. Bu alandaki çalışmalar, 19 yy.la kadar da değişmeden gelmiştir. Öte yandan mantık, her büyük kültürde en üst düzeyde itibar görmüştür; çünkü mantık, günlük yaşamdan teolojiye ve bilimsel çalışmalara kadar uzanan alanda bir alet olarak kullanılmak durumundadır. Fakat artık elimizde tek bir mantık bulunmamaktadır. Bu şu demektir: eğer elimizdeki aracı değiştirirsek, vereceğimiz kararlar ve yapılacak çıkarımlar da değişecektir; bu durum, doğruluğundan -mantıkça- emin olunabilecek yargılardan sözetmeyi imkansız hale getirmektedir.

Aristoteles’in mantık çalışmalarının temelinde “akıl üç yasası”nın bulunduğu kabul edilirdi: bunlar “özdeşlik, çelişmezlik ve üçüncü halin imkansızlığı” şekline ifade edilirdi. Fakat günümüzde bu “üç yasayı” (daha doğrusu “ilkeyi”) kullanmadan farklı mantık sistemleri inşa etmek artık mümkündür.

Bunun anlamı şudur: çok temel bazı sorunlarla ilgili geleneksel tartışmalar, dayanaktan yoksun hale gelmişlerdir. Nitekim akıl ve inanç konusunda asırlarca süren tartışmalar karşısında “hangi akıl?” sorusu, tüm geleneksel tartışmaları bir anda gereksiz hale getirmektedir. Çünkü artık “akıl” ve “akıl yasaları” gibi kavramlar, eski ortak içeriklerini yitirmişlerdir.

“Çok-değerli mantık”, “puslu mantık” (“fuzzy logic”), “tutarlılık ötesi mantık” (“paraconsistent logic”) günümüz mantık anlayışını yansıtan birkaç örnektir. Dolayısıyla tek bir mantıktan, tek bir düşünce yasasından söz etmek artık mümkün görünmemektedir.

Sonuçta günümüz insanının gözünde ‘doğru’, ‘hakikat’, ‘gerçek’ gibi çok temel kavramların bilinen içeriklerinden yoksun hale gelmektedir. “Doğruluk ötesi” (“post-truth”) kavramı, günümüz insanın yaşam biçiminin simgesi durumundadır. “Mutlak doğru” kavramının peşinden koşmanın, fanatizme ve hoşgörüden yoksun davranışlara kolayca sebep olduğunu çok açık şekilde görüyoruz. Öte yandan “doğru” kavramının belirsiz bir zemin üzerinde inşasının da bireysel çıkarılara kolayca olanak verebileceği de ortadadır. “Hakikat veya doğru” kavramlarının geleneksel tanımı, dayanağını teknolojik olanaklardan alan ben-merkezli (ego-centric) ve bir bakıma çıkarıcı özellikte “doğruluk ötesi gerçek” anlayışına yerini bırakmış durumdadır.

“Akıllı toplum”da bireyler, teknolojinin sağladığı olanaklarla rahat yaşamaya alışmış durumdadır; bunun sonucunda doğal olarak çıkarlarını herşeyin üstünde tutmak, alışkanlıklarını ne pahasına olursa olsun sürdürmek istemekte, bu amaç uğruna çevreyi (çok sevmekte ama) hiçe saymaktadır. Akıllı toplum, haklı haksız ayrımı yapmadan güçlünün güçsüzü ezebilmesine yasallık kazandırma gibi bir açılıma izin verme potansiyeline de sahiptir. “Doğruluk ötesi”, öyle görünüyor ki, bu olanağı kavramsal olarak sağlamaya adaydır. Dolayısıyla “akıllı toplumlarda felsefenin işlevini gözardı edip yeni bir ahlak anlayışından sözetmek mümkün görünmemektedir.

Teknolojik olanaklara sahip olan ve bunun ayrıcalığını yaşayan toplumlardaki bireyler için geleneksel “bir anlamı olmak” kavramının içeriği boşaltılmıştır. Anlam aramak çabası, değerini yitirmiş görünmektedir. “Anlamalı olmak” artık bireyin kendisi için, kendi işine gelen için sözkonusudur. Her çağ gibi bu 21. yy da kendi ‘mantığı’nı ve felsefesini hızla oluşturmaktadır. Olan ile olması gereken arasında her zaman olduğu gibi bir çatışma elbette yaşanacaktır. Teknolojik olanaklarla sahip toplumların ve bireylerin, diğer toplumlara kendi ‘anlam’larını dikte etmeleri bir hak olarak görülmektedir.

Teknolojinin sağladığı olanakların sadece günlük yaşamda değil, sağlıkta, askeri alanlarda, eğlence ve güvenli yaşamda, uzaya gitmekten uzun yıllar yaşama olanağına sahip olmaya kadar çok geniş alanda sorumsuzca kullanılması, ‘hep haklı olmanın’ örtük gerekçesi durumundadır. Teknoloji sayesinde ulaşılan çok uzun yaşamak, başka gezegenlere gidebilmek gibi olanaklar, bilim-kurgunun gerçekleşmekte olan yüzüdür. Bu olanaklardır ki “hak, hakikat, doğruluk ve adalet” gibi kavramlara “ben-merkezli yeni anlamlar dikte edebilmek” hakkını kendinde gören “üstün insan”ların ve “güçlü toplum”ların oluşmasına zemin hazırlamaktadır Bir benzetmeyle, yeni “Nuh’un gemisi” teknoloji ile donatılacaktır; ama ne yazık ki herkes alınmayacaktır.

Bilişim sorunlarının tıp ile ilgi içinde tartışıldığı bu kongrenin bakış açısının ileri görüşlülüğü son derece dikkat çekicidir. Bu sebeple toplantıyı düzenleyen başta Prof. Dr. Nilgün Bozbuğa ve Prof. Dr. Sevinç Gülseçen’e ve ekibine şükranlarımı sunuyorum. Felsefenin çok yönlü işlevini akademik düzeyde yeniden tanımlanması kaçınılmazdır. Bütün üniversitelerimizin bu disiplini yeni bir gözle yorumlayıp bünyelerinde yer vermesi de büyük öneme sahiptir. Felsefenin tarih boyunca elde ettiği birikimden yararlanmadan ne kendi toplumumuzun ne de 21yy insanının sorunlarını tespit etmek ve dolayısıyla çözüm üretmek kanaatimce mümkün olabilir.

Eşi Görülmemiş Kıtık Geliyor

Saroj Pathirana

Turque Diplomatique-Kasım 2021,Sayı:151

Dünya Gıda Günü'nde Birleşmiş Milletler gıda fiyatlarında beklenen dev artışların "eşi benzeri görülmemiş, felaket düzeyinde bir gıda güvenliği sorunu" yaratacağı uyarısı yaptı.

BM açıklamasında "Şu anda Etiyopya, Madagaskar, Güney Sudan ve Yemen'de yarım milyona yakın insan kıtlık benzeri koşullarda yaşıyor. Son bir kaç aydır Burkina Faso ve Nijerya'da da korumasız bir kesim bu koşullarda yaşamaya başladı" deniyor.

Her yıl 16 Ekim, Dünya Gıda Günü olarak kabul ediliyor ve gıda güvenliğine ilişkin farkındalık çalışmaları yapılıyor. Daha da vahimi çeşitli ülkelerde 41 milyon insanın daha açlık koşullarına düşme tehdidiyle karşı karşıya olduğunu tahmin eden BM derhal yardım kampanyası başlatılmasını istiyor.

İngiltere merkezli The Hunger Project (Açlık Projesi) adlı yardım kuruluşunun tahminlerine göre ise dünyada 690 milyon insan kronik açlık koşullarında yaşıyor ve bunların yüzde 60'ı kadın. İlaveten, 850 milyon insan da Covid-19'un etkisiyle yoksulluk sınırının altına düşme tehlikesiyle karşı karşıya.

Gıda fiyatlarının yükselmesinin dünyanın dört bir yanında insanların günlük yaşamları açısından ne anlama geldiğine ve gıda yoksulluğuyla mücadele konusunda ne tür seçeneklerin değerlendirildiğine bakıyoruz.

Çok uluslu gıda şirketi Kraft Heinz yakınlarda, pandemi sonrası her yerde birden enflasyonun yükselmesiyle, insanların artık yüksek gıda fiyatlarına alışması gerektiği yolunda bir uyarı yaptı.

Hindistan'da Mumbai'deki Raah Vakfı kurucu ve yöneticisi Dr Sarika Kulkarni, gıda fiyatlarının yükselmesinin süreceği konusunda Heinz gıda şirketi patronu Miguel Patricio'ya katılıyor. Dr Kulkarni ve Raah Vakfı Hindistan'ın yerel toplumlarının yaşam kalitesini ve sağlık koşullarını yükseltecek çalışmalar yapıyor. Pandemi döneminde birçok ülkede tahıl ve diğer tarım ürünlerinden yarı işlenmiş tarım ürünlerine çoğu gıda maddesinin üretiminde düşüş yaşandı.

Virüsün kontrol altına alınması ve salgının yayılması tehdidine karşı alınan önlemler de gıda naklini sınırladı. Şimdi ekonomiler yeniden canlanmaya ve bu ürünleri sunmaya başladı ama üreticilerin büyük bir kısmı bu aşamada çok yükselmiş olan talebi karşılayamıyor ve bu da fiyatların yükselmesine yol açıyor. Ücretlerin ve enerji girdisi fiyatlarının da yükselmesi üretici ve imalatçının üzerindeki fiyat baskısını artırıyor.

Yoksullukla mücadele uzmanı Dr Kulkarni "Fiyatlar arz ve talebin doğrudan bir ürünü. Nüfus artar ve gıda talebi sürekli artarken, ekilebilir tarım alanları, su sıkıntısı, toprak fakirleşmesi, iklim değişikliği ve aşırı iklim olaylarının sıklığı ve çeşitliliğinin artışı, yeni kuşakların meslek olarak çiftçiliği seçmek istememesi gibi bir dizi sorun nedeniyle daralıyor" diyor. "Çiftçilerin karşılaştıkları çoklu sıkıntılar da gıda fiyatlarına yansıyor ve yükseliş devam ediyor" diye ekliyor.

Birleşmiş Milletler'in İnsani Yardım'dan sorumlu yetkilisi Martin Griffiths "Açlık kapısı bir kez açıldı mı belki de diğer tehditlerden farklı olarak büyük hızla yaygınlaşıyor" diyor. Yoksullaşma ve açlık tehdidi ve yükselen gıda fiyatları karşısında kadınlar ve kız çocukları özellikle daha korumasız. Griffiths "Kadınlar bize, ailelerini besleyebilmek için umarsızca hangi yollara başvurdıklarını anlatıyor. Bunlar arasında yakında gittiğim Suriye'de duyduğum, gıda gıda karşılığında seks, erken evlilik ya da çocuk evliliği de var" diyor

Farm Radio International (Uluslararası Çiftçi radyosu) adlı kuruluşun proje Geliştirme Bölümü Başkanı Karen Hampson da küresel düzeyde en fazla gıda sıkıntısı çeken insanların bazılarının küçük çiftçiler olduğunu söylüyor. "yaşadığımız yükselen gıda fiyatları kadınlar için iki ucu da kesen bir bıçak gibi. bir yandan tarımla uğraşan ailelerin kendi üretmedikleri gıda ürünlerini satın almaları gerekiyor, dolayısıyla hem maliyetleri yükseliyor hem de gıdaya erişimleri azalıyor. bu da açlık ve yetersiz beslenmeye yol açıyor."

"Diğer yandan ise, en azından teorik olarak gıda ürünlerindeki fiyat artışının aslında sattıkları ürünlerden daha iyi bir gelir elde etmeleri anlamına gelmesi lazım. ama çoğu zaman -en fazla da afrikalı küçük çiftçiler açısından- gıda ürünlerinin fiyat artışları gelir artışına tahvil olmuyor" diyor.

Hindistan'dan Dr Kulkarni yoksulluğun doğrudan fiyatlarla orantılı olduğunu, bir yandan yoksulluk artarken ne yazık ki aynı zamanda fiyatların da artmaya devam ettiğini ve yoksulların küçük bütçelerinin kalan kısmını da ellerinden aldığını anlatıyor. "yüksek gıda fiyatları, daha yoksul toplum kesimleri içerisinde yetersiz beslenme, açlık ve çok sayıda sağlık sorununa yol açıyor. Gıda fiyatlarının yüksek olması toplumların acımasız bir açlık, hastalık ve yoksulluk sarmalına saplanıp kalmasına yol açıyor" diyor.

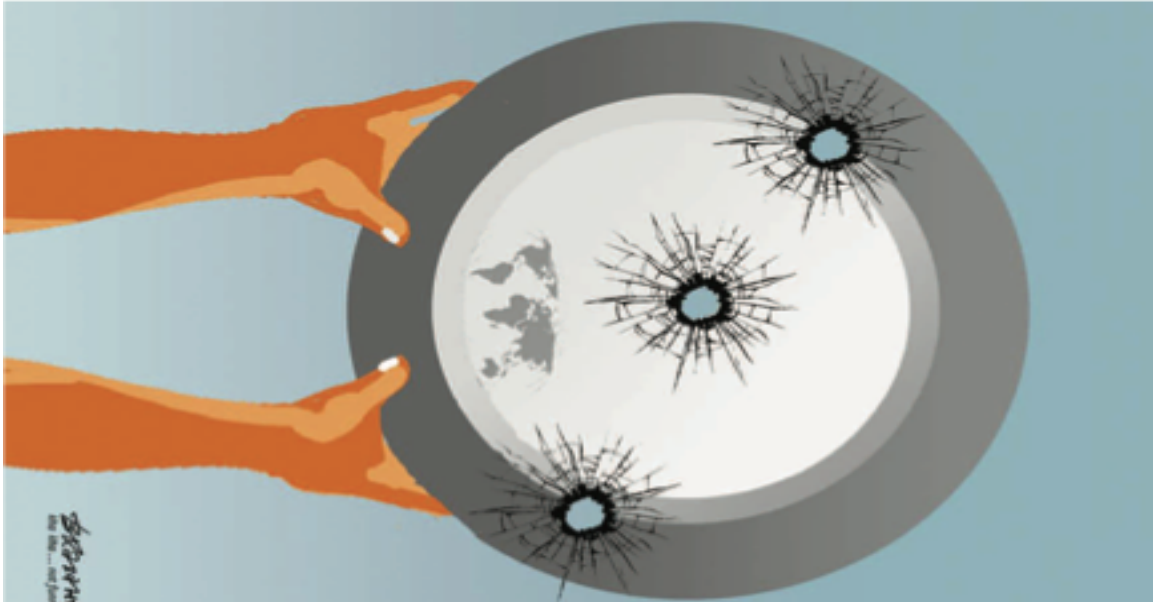
Yoksullukla, eşitsizlikle mücadele ve bunlara karşı direncin güçlen- dirilmesi amacıyla veri ve belge toplayan Development initiatives (Kalkınma Girişimleri) adlı küresel örgütlenmenin CeO'su Harpinder Collacott da Dr Kulkarni ile aynı görüşte. "aşırı yoksulluk, temel ihtiyaçların karşılanabilmesi için gereken gelir düzeyine göre hesaplanıyor ve bu temel ihtiyaçların önemli bir kısmını da gıda oluşturuyor. eğer gıda fiyatları yükselirse, insanların temel ihtiyaçları için gereken miktar da yükseliyor. bu yükselmeyince, insanlar aşırı yoksulluğa ya da o sınırın da altındaki derinliklere itilmiş oluyorlar.

Ne Yapılabilir?

Gelişmiş ülkelerde yaşayan insanlar gıda fiyatlarındaki yükseliş karşısında, bütçelerindeki temel ihtiyaç sayılmayan maddelerden, tatillerden vazgeçebilme, harcamalarını kısılabilmek imkânına sahip. ama gelişmekte olan ve yoksul ülkelerde yaşayan insanların çoğu bu seçeneğe sahip değil.

BM, yerel kurumlar ve hükümetler insanları yoksulluk uçurumundan çıkarmak, yükselen gıda fiyatlarıyla baş etmek için daha geleneksel yöntemler benimserken, dünyanın dört bir yanında faaliyet gösteren yardım kuruluşları yaratıcı yaklaşımlara odaklanıyor. BM Gıda ve Tarım Örgütü FaO'nun Başkanı Qu Dongyu "Gıda ve gelir yardımı eşgüdümlü bir şekilde sağlanmalı" diyor. "Tarımsal gıda sistemlerini desteklemek ve uzun vadeli yardımlar, insanların anlık sağ kalmasını sağlamanın ötesinde ekonomilerin düzelmesi ve direncin yükselmesinin yolunu açar. Bir an bile boşa harcanmamalı" diye sürdürüyor.

Fakat yardım kuruluşu Development Initiatives'in CeO'su Harpinder Colla- Cott, gıda yoksulluğunun sadece parayla çözümlenebilecek bir sorun olmadığını vurguluyor ve "İnsanların yoksullaşmasına sebep olan sistemlerin ve yapıların radikal bir şekilde değişmesi gerekiyor" diyor. "Statükoyu değiştirmek ve bazı insanların aşağılara itilmesine dur diyebilmek için, bütün hükümetleri, kurumları, iş dünyasını, sivil toplum örgütlerini kapsayacak ve en yoksul insanları yaklaşımının odağına yerleştirecek küresel bir çabaya ihtiyacımız var" diye sürdürüyor.

Hindistan'dan yoksullukla mücadele uzmanı Dr Kulkarni de iklim değişikliğine uyarlanmış akıllı tarımın geliştirilmesi, örneğin yağmur suyu toplama kapasitelerinin, ürün depolama kapasitelerinin geliştirilmesi, tohum ve diğer tarım girdilerinin

fiyatlarının düşürülmesi, çiftçilerin ürünlerinin yeterli bir kısmını kendi tüketimleri için saklamaya teşvik edilmesi gibi yöntemlerden söz ediyor.

Onun kurucusu olduğu Raah Vakfı son yedi yıl içerisinde 30 bini aşkın insanın yaşadığı 105 yoksul köyde, uyarlama projeleri geliştirerek yıl boyu yeterli suya kavuşulmasını sağlamış. "Gençleri tam zamanlı meslek olarak çiftçiliğe yönelmesini ve daha iyi verim ve daha iyi gelir elde etmeyi sağlayacak daha planlı tarımsal koridorlar yaratılmasını teşvik ediyoruz" diyor.

Farm Radio International'dan Karen Hampson'a göre ise gıda yoksulluğunun sebeplerinden biri, gelişmekte olan ülkelerde kırsal kesimlerde yaşayan hanelerin, farklı piyasalardaki ürün fiyatlarıyla ilgili doğru bilgilere yeterince erişememesi. bu nedenle aracılar ve toptancı tüccarlarla iyi pazarlık edemiyorlar. aynı şekilde gelişkin tarım yöntemleri ve bölgesel hava durumu tahminlerine erişim eksikliğinin de önemli olduğuna işaret ediyor.

Kanada merkezli bir sivil kuruluş olan Farm Radio International, interaktif radyo yayınları yoluyla, Sahraaltı Afrika'da küçük ölçekli tarım yapanların iletişim ve bilgilendirme ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyor.

Hampson "radyoda yayınlanan tarım programları, çiftçilere ürünlerine nasıl daha iyi fiyat alabileceklerini anlatarak ya da doğru zamanda başka doğru bilgiler aktarmak suretiyle bu durumu değiştirebilir. Örneğin, yakında Tanzanya'da iklim hizmetleri konulu bir projeyi takip eden dinleyicilerin yüzde 58'i, artık iklimle ilgili bilgilerini tarımsal faaliyetlerini iyileştirmek için daha iyi kullandıklarını söylediler. Dinleyicilerin yüzde 73'ü ise radyo programlarını dinledikten sonra, tohum ekimi yöntemlerini geliştirdiklerini bildirdi" diyor.

Neler Olabilir?

Dünyanın çeşitli yerlerinde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşayan insanlar artan gıda fiyatlarıyla nasıl baş edeceklerini düşündürsün, bu sahada çalışmalar yürütenler, dünya liderleri hızlı ve iyi düşünülmüş adımlar attığı takdirde bu durumun bir krize dönüşmesinin engellenebileceği konusunda umutlu olduklarını söylüyorlar.

Hampson "Şahsen ben her zaman umut olduğumu düşünürüm" diyor ama şu koşullarla: "Kadınları, erkekleri ve genç çiftçileri dinleyip, onların başı çekmesine sorunlarını ifade etmesini sağlayıp, onları politik karar süreçlerine katarsak, kooperatifler yoluyla, çiftçi ve kadın grupları oluşturmak, ve buluşlar geliştirmek yoluyla çabalarını desteklersek olur. biz odağımıza iklim değişikliğine karşı atılacak adımları ve marjinal grupların desteklenmesini, özellikle de piyasalara, kredilere, bilgiye eşit erişim ihtiyaçlarına cevap verilmesini odağa koyuyoruz.

" Dr Kulkarni de benzer bir görüşte: "açıkların nerede olduğu bilindiği ve tanımlandığı için bunlara çözüm geliştirmek için hala zaman olduğu umudunu taşıyoruz. Fakat

onları görmezden gelirsek, sorunlarımız var demektir ve o zaman umut etmek de güçleşebilir." (BBC Dünya Servisi, 15 ekim 2021)

Küresel Gıda Fiyatları Son On Yılın Zirvesinde

Küresel gıda fiyatları, Covid-19 salgınının etkisini gösterdiği 2020 yılından bu yana yükselişini aralıksız sürdürürken, bu artış dünya genelinde artan enflasyonun itici güçlerden birini oluşturuyor. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FaO) aylık yayımladığı Gıda Fiyat endeksi'ne göre, gıda fiyatları, artışını üst üste ikinci ayında da sürdürerek eylülde son on yılın en yüksek seviyesini gördü.

FAO'nun yayımladığı endeks, bitkisel yağlar, tahıllar, et ve şeker dahil olmak üzere bir dizi gıda ürünündeki değişikliklerin birleşik sonuçlarını yakalamak ve bunları aydan aya karşılaştırmayı amaçlıyor.

Uzmanlar, endekste kaydedilen yükselişte Covid-19 salgının etkisiyle petrol fiyatlarında, gıda üretim ve nakliye maliyetlerinde görülen artışın etkili olduğu belirtiyor. Salgın nedeniyle yaşanan istihdam sorunları da emtia fiyatlarındaki artışların bir başka küresel nedeni olarak öne çıkıyor. Gıda fiyatlarındaki artış salgının tedarik zincirinde sorunlar oluşturduğu, ülkelerin kısıtlayıcı önlemler uyguladığı dönemlerle sınırlı kalmayarak, küresel düzeyde normalleşme dönemine girilmeye başlanan 2021 yılında da artarak sürüyor. Gıda Fiyat Endeksi'nde Eylül ayında kaydedilen değer, Arap Baharı'nın yaşandığı 2011'den buna, yaklaşık 10 yılın en yüksek seviyesine işaret etti. Söz konusu ayda 130 değerine ulaşan endeks, daha önce Eylül 2011'de 130,4 değerini kaydetmişti. Mayıs ayının ardından haziranda sınırlı bir düşüşle 125 değerine gerileyen endeks, Temmuz'da 123,5 oldu, Ağustos'ta ise 127,4 olarak açıklanan değer 128,5 olarak düzeltildi.

Son yayımlanan küresel gıda fiyatları bültenine göre, Eylül'de gıda fiyat endeksinde kaydedilen değer, yıllık bazda yüzde 32,8'lik artışa işaret etti. Endekste bu yükseliş en çok bitkisel yağlardan kaynaklandı.

Bitkisel yağ fiyatlarındaki artış Eylülde yıllık yüzde 60'a ulaştı. Bu dönemde en yüksek artış kaydedilen ikinci ürün ise aylık yüzde 0,5 ile şeker oldu. Bunda Brezilya'daki olumsuz hava koşullarının arzı azaltmasının etkili olduğu ifade edildi.

Dünya genelinde gıda fiyatlarındaki artış enflasyonun itici güçleri arasında. ABD'de Tüketici Fiyat endeksi (TÜFe) ağustos'ta yıllık bazda yüzde 5,3 artarken, gıda enflasyonun aynı dönemde yüzde 3,7 yükseldi. Gıda enflasyonundaki yükselişte et fiyatları dikkati çekti. Ülkede Ağustos'ta kırmızı et, beyaz et, balık ve yumurtadaki yıllık fiyat artışları yüzde 8'i buldu. Almanya'da yıllık enflasyon Eylül'de 1993'ten beri ilk kez yüzde 4'ün üzerine çıktı ve yüzde 4,1 olarak ölçüldü. bunda enerji ve gıda fiyatlarının artmasının etkili olduğu belirtildi. Ülkede gıda fiyatlarındaki yıllık artış yüzde 4,9 olarak kayıtlara geçti. (Euronews , 7 Ekim 2021)

Çip Krizi Sarsıyor

Turque Diplomatique-Kasım 2021,Sayı:151

Tedarik zincirinde yaşanan sıkıntılar avrupalı otomotiv üreticilerini zorluyor. Çip krizi almanya'da Opel'e fabrika kapattırdı, İngiltere'de ise üretimi düşürdü. Pandeminin yol açtığı tedarik zinciri sıkıntıları otomotiv sektöründeki üreticileri zorlamaya devam ediyor. Son olarak otomobil devi Opel, çip tedariki sorunu nedeniyle Almanya'nın Eisenach kentindeki fabrikasında üretime 2022 yılına kadar ara vereceğini duyurdu.

Opel Sözcüsü otomotiv sektörü kendisini "devam eden salgın ve yarı iletkenlerde yaşanan darlık nedeniyle olağanüstü bir durumda" buldu şeklinde konuştu. Eisenach'taki fabrikanın üretimi gelecek hafta durduracağı ve gelecek yıl "arz zinciri izin verdiği ölçüde" tekrar üretime başlayacağını belirten sözcü, fabrika çalışanlarının bu süre boyunca izinli sayılacağını kaydetti.

Başka ülkeler gibi Almanya da ham madde darboğazı nedeniyle zor bir süreçten geçiyor. Ülkenin lokomotif sektörlerinden olan otomotiv sektöründe yarı iletken çiplerde yaşanan darboğaz üreticileri, üretim miktarlarını azaltmaya zorluyor.

Bu yıl başlarında Almanya'nın en büyük otomobil üreticisi Volkswagen Wolfsburg fabrikasında üretimi azaltmış, Daimler ve BMW de üretimlerine birkaç gün ya da hafta ara vermek durumunda kalmıştı. Volkswagen ve Audi kısa çalışma ödeneğine başvurmuştu. Eisenach'taki Opel Fabrikası Ağustos ayında da üretimi durdurmuştu. Alix Partners danışmanlık şirketi tedarik sıkıntısı nedeniyle bu yıl dünya çapında araç üretiminde 7,7 milyon azalma olacağını, bunun da 210 milyar Euroluk bir gelire tekabül ettiğini belirtiyor.

IG Metall Sendikası Temsilcisi Uwe Laubach, Automobilwoche'ye yaptığı açıklamada çip krizinin Opel'in Eisenach fabrikasında üretilen Grandland modeli'nin Fransa'daki fabrikada üretilmesini nasıl engellemediğini anlamakta zorlandıklarını söyledi. Otomotiv uzmanı Ferdinand Dudenhöffer ise bir üreticinin üç ay boyunca üretimi durdurmasının alışılmadık olduğunu belirterek, Fransa fabrikasının bundan karlı çıkacağını, Opel'in ise Almanya'da kısa çalışma ödeneğinden faydalanıp fabrikanın kapanmasının maliyetini de daha ucuza getireceğini belirtti.

Çip krizi nedeniyle sadece araç üreticileri etkilenmiyor. Almanya'da tüketicilerin de yeni ve ikinci el otomobil alırken daha yüksek fiyatlarla karşılaştığı belirtiliyor. Dudenhöffer Ağustos ve Eylül aylarında yeni bir aracın ortalama fiyatının 360 Euro civarında yükseldiğini kaydetti. İngiltere'de de tedarik sıkıntılarının otomotiv sektöründe Ağustos ayı üretimini geçen yıla göre yüzde 27 düşürdüğü belirtildi.

Meteoroloji Örgütü: Son 7 yıl "kayıtlardaki en sıcak 7 yıl" olma yolunda ilerliyor.

Nurullah Erkul Kaya, 31Ekim 2021

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunya-meteoroloji-orgutu-son-7-yil-kayitlardaki-en-sicak-7-yil-olma-yolunda-ilerliyor/2408028>

Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO), Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) 26. Taraflar Konferansı'nın (COP26) ilk gününde, ocak-eylül dönemine ilişkin verileri kullanarak hazırladığı "Küresel İklimin Durumu 2021" raporunu yayımladı.

BM kurumlarının verileri kullanarak hazırlanan rapora göre, 2015-2021 dönemindeki en sıcak yıl 2016 olarak kalmaya devam edecek.

Rapora göre, geçen yıl atmosferdeki sera gazı yoğunluğu yeni zirveye ulaştı. Sera gazı yoğunluğunun küresel sıcaklık üzerindeki etkisiyle bu yıl ocak-eylül döneminde küresel sıcaklık artışı 1850-1900 dönemindeki ortalama sıcaklığa göre 1,09 dereceyi buldu.

Son 20 yılda hızlanan okyanus sıcaklığındaki artışın devam etmesi bekleniyor. Okyanus, atmosferdeki yıllık antropojenik karbondioksit emisyonlarının yaklaşık yüzde 23'ünü absorbe ediyor.

İklim değişikliği nedeniyle küresel deniz seviyesi 1993-2002 döneminde 2,1 milimetre artarken 2013-2021 döneminde 4,4 milimetre yükseldi. Deniz seviyesindeki artış buz kütlesi tabakasındaki hızlı erimeden kaynaklandı.

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, rapora ilişkin değerlendirmesinde, okyanus seviyesinin yükselmesinden eriyen buzullara kadar dünyanın dört bir yanındaki ekosistem ve toplulukların harap olduğunu belirterek "COP26 insanlar ve gezegenimiz için bir dönüm noktası olmalı. Liderlerin eylemlerinde açık olması gerek. Çözümler ortada, azim ve beraberlikle şimdi harekete geçmeliyiz ki geleceğimizi ve insanlığı kurtaralım." ifadelerini kullandı.

WMO Genel Sekreteri Petteri Taalas ise aşırı hava olaylarının artık yeni normal haline geldiğine dikkati çekerek, şunları kaydetti:"Bu olaylardan bir kısmının insan kaynaklı iklim değişikliğinin ayak izlerini taşıdığına ilişkin bilimsel kanıtlar var. Sera emisyonlarındaki artış hızı, Paris Anlaşması kapsamında küresel sıcaklık artışını sanayi öncesi seviyeye göre 1,5 dereceyle sınırlandırma hedefinin aşılmasına yol açıyor. Bu nedenle, COP26 işleri rayına koymak için kırılım noktası ve son şans olabilir."

İzmir Depremi'nin üstünden 1 yıl geçti

Devletin bölgede yürüttüğü yoğun çalışmaların yanı sıra depremzedeler için ülkenin dört bir yanından binlerce ayni ve yardım başışı İzmir'e ulaştırıldı

HASAR TESPİTLERİ YAPILDI VE İNŞAAT PROJELERİ BAŞLATILDI

215 bin binada hasar tespit çalışması hızlıca tamamlandı

BAYRAKLI İLÇESİNDE 7 PROJE ALANI BELİRLENDİ

22 Şubat'ta 7 proje bölgesinde **1444 konut ile 208 dükkanın** temeli atıldı

BAYRAKLI ŞEHİR HASTANESİ YANINDAKİ 375 HEKTARLIK REZERV ALAN

8 bin 100 konutun inşaa edilmesi planlanıyor

8 etapta 3 bin 640 konutun yapımına devam ediliyor

117 Kişi
yaşamını yitirdi

1034 Kişi
yaralandı

Hafızalara, enkazın altından saatler sonra kurtarılan Ayda, Elif, İnci gibi umudun simgesi haline gelen çocuklar kazındı

6,6

30 EKİM 2020
14.51

ENKAZ ALTINDA KÜÇÜK ELLERİYLE HAYATA KOCAMAN SARILDILAR

İDİL ŞİRİN
(14 YAŞINDA)

58 saat sonra enkazdan kurtarıldı

AYDA GEZGİN
(3 YAŞINDA)

Rıza Bey Apartmanı'nın enkazından **91 saat** sonra kurtarıldı

ELİF PERİNÇEK
(3 YAŞINDA)

Doğanlar Apartmanı'nın enkazından **65 saat** sonra çıkarıldı

GÜNAY ÖZİŞİK
(15 YAŞINDA)

Depremden **10 saat** sonra kurtarıldı

İNCİ OKAN
(16 YAŞINDA)

Enkazdan **17 saat** sonra çıkarıldı

Dünyanın gözü COP26 İklim Zirvesi'nde olacak

Zirvede, küresel sıcaklık artışının 1,5 derece ile sınırlandırılabilmesi için 2050'ye kadar sıfır karbon emisyonu hedefine nasıl ulaşılabileceği masaya yatırılacak

EMİSYONLARIN AZALTILMASI

- 1,5 derece hedefi için sera gazı emisyonları 2030'a kadar **%55 azaltılmalı**
- G20, küresel sera gazı emisyonlarının **%80'inden sorumlu**
- ABD, AB ve İngiltere, 2050'ye kadar sera gazı **emisyonlarını sıfıra indirme taahhüdü** verdi
- Çin ve Rusya'nın sıfır karbon hedefi **2060**

KÜRESEL ISINMA
ENGELLENEMEYSE
**DÜNYAYI NASIL
BİR TEHLİKE
BEKLİYOR?**

BM İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ 26. TARAFLAR KONFERANSI (COP26)

31 EKİM-12 KASIM
Glaskow, İskoçya

Yaklaşık 140 lider katılacak

140

COP26, iklim krizinin
önlenebilmesi için son şans
olarak görülüyor

Hükümetlerden iklim
taahhütlerini artırmaları
bekleniyor

- Son 10 yıl dünya tarihinin en sıcak 10 yılı oldu
- 2 derecelik sıcak artışında böcek türlerinin %18'i, bitkilerin %16'sı, omurgalıların %8'i, yaşam alanlarının yarısı yok olacak
- Yüzyılın sonuna kadar deniz seviyeleri en az 10 cm daha fazla yükselecek
- 2050'ye kadar 1 milyar kişi iklim mültecisi olabilir

G20 Liderleri, dünyada öne çıkan sorunları görüşmek üzere Roma'da bir araya geliyor

İtalya'nın dönem başkanı olduğu G20'de liderler Kovid-19 salgını nedeni ile iki yıllık aradan sonra ilk kez yüz yüze zirvede bir araya gelecek

16'NCI
G20 LİDERLER ZİRVESİ
30-31 EKİM
ROMA, İTALYA

ZİRVENİN GÜNDEMİ

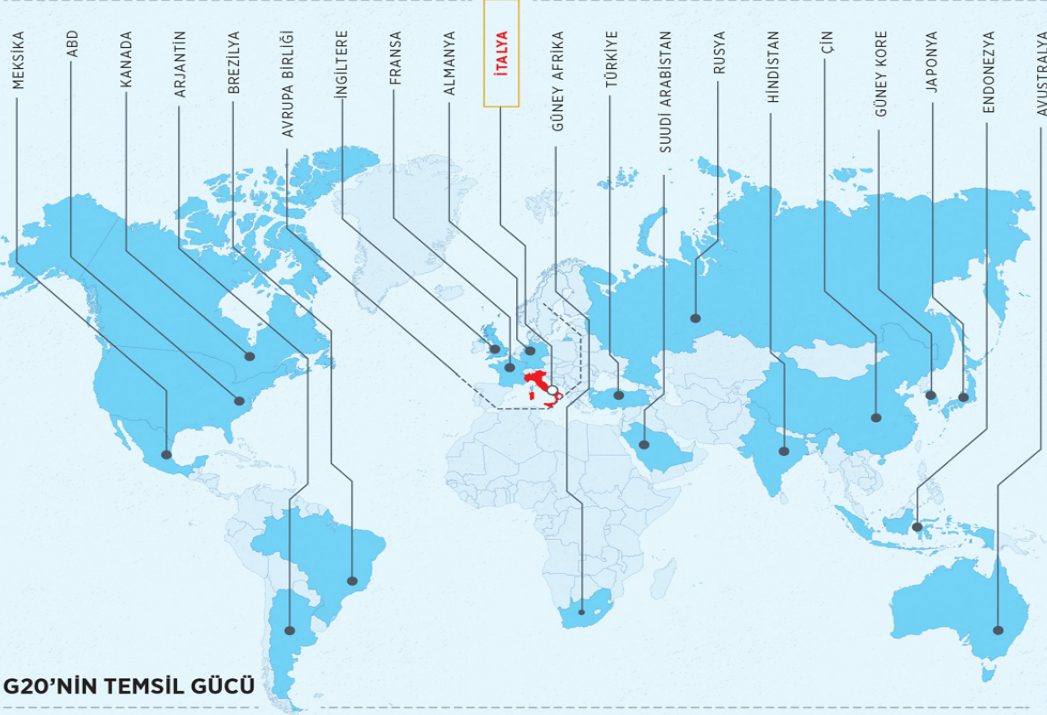
İklim
değişikliğiyle
mücadele

Kovid-19 salgını
ve pandemi
sonrası ekonomik
toparlanma

Dijital
ekonominin
vergilendirilmesi

Afganistan başta
olmak üzere dış
politika konuları

G20 ÜYELERİ

G20'NİN TEMSİL GÜCÜ

Dünya
ekonomisinin

Dünya
ticaretinin

Dünya
nüfusunun

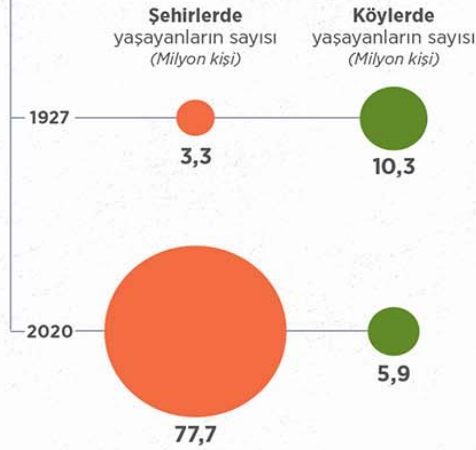
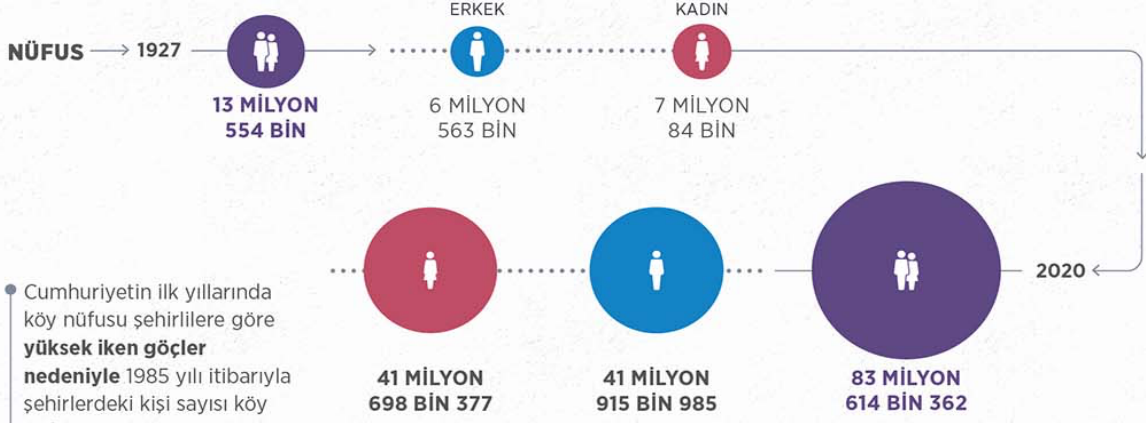

29.10.2021

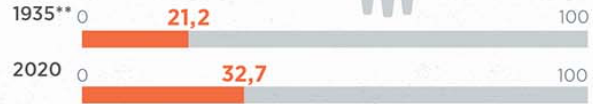
AA
ANADOLU AJANSI

İlk nüfus sayımından günümüze değişen Türkiye

Cumhuriyet tarihinde ilk nüfus sayımı 28 Ekim 1927'de yapıldı. 2007'de "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi"ne geçilmesiyle yıllık bazda verilerin toplanması sağlandı

MEDYAN (ORTANCA) YAŞ*

* Demografik yaşlılığı tespit etme kriterlerinden

** Kayıtlar başladı

TOPLAM DOĞURGANLIK HIZI*

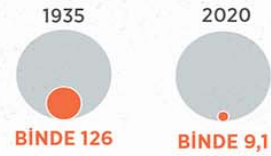

GELECEK YILLAR İÇİN NÜFUS PROJEKSİYONLARI

Nüfusun yaş yapısının önemli bir göstergesi niteliğindeki **ortanca yaşı**n 2080'de 45 olması **öngörülüyor**

BEBEK ÖLÜM HIZI

Türkiye'nin kara sınırlarının yüzde 34'üne güvenlik duvarı örüldü

Artan uluslararası düzensiz kitlesel göçün önlenmesi amacıyla 2015'te Sınır Fiziki Güvenlik Sistemi projesi başlatıldı

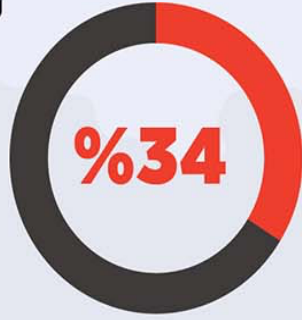
TÜRKİYE'NİN KARA SINIRLARI

2 BİN 949 KM

1005

KİLOMETRESİNE SINIR
DUVARI ÖRÜLDÜ

TOPLAM KARA
SINIRLARININ
%34'Ü

Doğu'da İran sınırındaki 238 kilometrelik, Güney'de Irak sınırındaki 33 kilometrelik kısımda, sınır duvarı ve çit yapımı projelendirme çalışmaları sürüyor

TÜRKİYE

GÜNEY
SINIRI

Toplam
1182 KM

168 KM'sine
sınır duvarı
örüldü

DOĞU
SINIRI

Toplam
1295 KM

837 KM'sine
sınır duvarı
örüldü

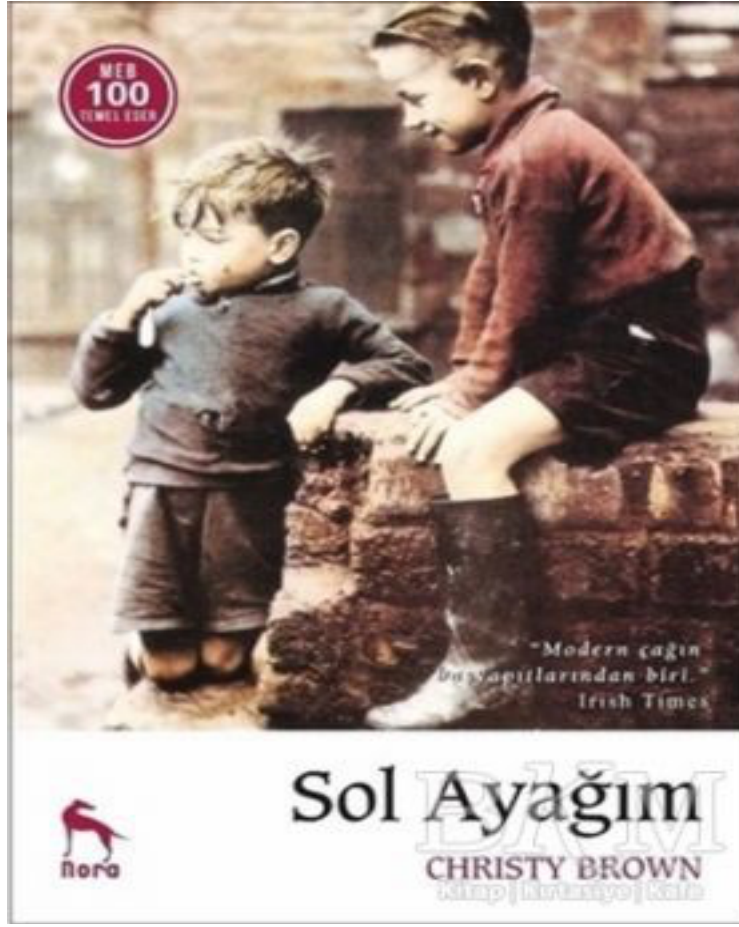

26.10.2021 Kaynak: 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

AA
ANADOLU AJANSI

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/25452>

Kitap Tavsiyesi

Christy Brown 1932 yılında Dublin’de hayata gözlerini açan ressam, şair ve yazardır. Tam tamına yirmi üç çocuklu bir ailenin hayatta kalabilen on üç çocuğundan biridir. Doğuştan beyin felci ile dünyaya gelmiştir ve çok uzun süre konuşmadan ve hareket edemeden yaşamıştır. İlk başlarda doktorlar Christy Brown’un zihinsel olarak de engelli olduğunu düşünmüş annesi bu duruma inanmayarak oğlunun eğitim alabileceğine inanmıştır.

Annesinin tüm fedakârlıklarına ve çabalarına karşılık veren Brown sol ayağını kullanarak resim yapabilir ve yazı yazabilir duruma geldi.

Christy Brown konuşmaya başladıktan sonra doktorlar tedavi metodunu değiştirmiş ve fizyoterapiye geçmişlerdir. Bu tedaviler sonucunda daha rahat hareket edebilmeye başlamıştır. Yaşamı boyunca yardıma muhtaç olması onun İrlanda’nın tanınmış yazarları arasında yer almasını asla engellememiş. Yazdığı kitaplar ile tüm dünyanın tanıdığı başarılı yazarlar arasında yer almasını sağlamıştır.

Yazar azmin ve çabanın ve başarının en büyük örneğidir aslında. Tüm dünyanın severek okuduğu Ülkemizde MEB tarafından okunması gereken 100 eser içine giren Sol Ayağım kitabı kendi hayatını ve azmini kaleme aldığı eseridir.

Sol Ayağım eseri sinemaya uyarlanmıştır. Londra’ya birkaç kere gitmesi ve Amerika’ya sadece bir kere gitmesi dışında tüm yaşamını Dublin’de geçirmiştir.

1981 yılında vefat eden yazar Sol Ayağım Kitabında annesine sık sık teşekkür ederek minnetini dile getirmektedir.

